

„A művészet homorú gyűjtőtükre a természetnek, mely az elszórt sugarakat fénné sűríti össze.” (Victor Hugo)

KOMPLEX MŰVÉSZETI NEVELÉS (KMN) 1-8. évfolyam

A Magyar Larousse enciklopédiának kevésbé irodalmi, de a lényegét tekintve hasonló a meghatározása, mely szerint „a művészet a valóságnak bizonyos esztétikai elvek szerinti megjelenítése”. (Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.)

Mindkét definíció rámutat a művészeti nevelés legfőbb és legátfogóbb céljára: a tanulók hozzásegítésére szűkebb és tágabb környezetük, a világ megismeréséhez és megértéséhez.

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója, az egyén szocializációjának döntő mozzanata.

A NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget.

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek életében a világ megismerésének fizikai és pszichikai korlátai vannak, ami megnehezíti a szűkebb és tágabb környezetben való tájékozódást és eligazodást. A nagy nehézségek árán elsajátított ismeretek integrálását és beépülését a kognitív funkcióik sérülése akadályozza. Ezért az egyik legfontosabb módszertani és tanulásszervezési alapelv a komplexitás, az átadni kívánt ismeretek minél több oldalról való megközelítése. Ez a művészeti nevelés területén is érvényesül. A Komplex művészeti nevelés tantárgy magában foglalja a rajz és vizuális kultúra, környezetkultúra, az ének-zene és a drámapedagógia, médiaismeret halmozottan fogyatékos tanulók számára elérhető tartalmait.

A Csillagház Általános Iskola tanulói halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek, akiknél a különböző súlyossági fokú és eredetű mozgáskorlátozottsággal együtt az értelem, a beszéd, és egyes esetekben a látás és a hallás változó fokú sérülése is fennáll. Ennek következtében az egyes osztályokban nagyon eltérő képességprofilú gyermekek vannak jelen. Ez a művészet órákon a lehető legnagyobb mértékű differenciálást teszi szükségessé. A kerettanterv anyagából történő válogatás, a gyermekekhez történő adaptálás az eltérő képességprofilokra való megfelelő oktatói reagálás alapja. Ez a kiválasztás, válogatás a pedagógus feladata a tanmenet megfelelő felépítésén keresztül. A tanuló meglévő képességeire, erősségeire építve fogalmazzuk meg a fejlesztési feladatokat, melyekkel a következő, lehetséges lépcsőfokot tűzzük ki célul. A művészeti nevelés során sok esetben az élmény és a tevékenység élesen szétválik a tanulók különféle akadályozottsága, így az önálló tevékenységük nehezítettsége miatt.

Az iskolába kerülő gyermekek jelentős része egyáltalán nem ismeri az önálló aktív alkotás, önkifejezés technikáit. Sokan passzív befogadóként sem találkoztak korábban a különféle művészeti ágak változatos megnyilvánulásaival, a videó- és számítógép-kultúrát kivéve. Halmozott fogyatékoságuk, sérülésük alapvetően nem zárhatja ki őket a kreatív, önkifejező alkotók világából. Mindegyikük számára meg kell találni azt a megjelenési formát, eszközrendszert a hozzá kapcsolódó technikai megoldásokkal, amely lehetővé teszi a művészeti ágakkal kapcsolatos megnyilvánulásaikat, a környezettel való efféle kommunikációjukat. A

halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermek személyiségjegyei nehezítik a szocializációs folyamatot, társadalmi beilleszkedést. A terápiás jellegű KMN a rehabilitációs-rehabilitációs törekvések segítőtje azáltal, hogy esztétikai, humanizációs, társadalmi értékeket hordozó területeket ölel fel és tanít, a szenzoros, pszichomotoros, kommunikációs, kognitív képességeket sajátos technikákkal komplexen fejleszti, az interperszonális kapcsolatokat erősíti.

A tantárgy oktatása során a főbb képességterületek (mozgás, kommunikáció, kognitív funkciók, szociális képességek) együttes fejlesztése történik, figyelembe véve, hogy ezek dinamikus kölcsönhatásban vannak egymással.

A KMN órák keretében a tanulók fejlesztését áthatja a szomatopedagógia komplex szemlélete, miszerint a károsodott mozgásfunkciók fejlesztésével előkészíti a tanulók mindennapos tevékenységét, eszközhasználatát. A művészeti tevékenység megkezdése előtt a mozgásnevelővel és az ergoterapeutával, látásnevelő kollégával szükséges közösen az aktivitásnak megfelelő optimális testhelyzet kialakítása (széken, szőnyegen, ékpárnán), az alkotáshoz használt testrész, továbbá eszközök kiválasztása, s azok szükség szerinti adaptálása, a (hangszerhasználathoz, papírmunkához, kézműveskedéshez szükséges) mozdulatok megtanulása, automatizálása. A kézfunkció, a koordináció (szem-kéz, két kéz) fejlesztése kiemelkedik a KMN órák során. Ezek is megalapozzák a Munkatevékenység tantárgy oktatásának feltételeit. A zene és mozgás összekapcsolásával mind a relaxációt, ellazulást, mind pedig az aktivitási szint (figyelmi, mozgási) emelkedését elősegíthetjük.

Az intézményben fontos tevékenységként működő kommunikációfejlesztés a KMN órák során is jelen van a beszédükben súlyosabban érintett gyermekek életében. E tantárgy gazdag eszköz- és tevékenységtára motiváló közeget jelent a tanulóknak. A művészeti területek mindegyike magában foglalja az önkifejezésnek, az érzelmek kommunikációjának lehetőségét. A szókincsbővítéshez, választások kivitelezésének gyakorlásához, az egyre kifejezőbb, érthetőbb, logikusabb kommunikációhoz nagyban hozzájárulhat a KMN órák tartalma. A nem beszélő tanulók számára szükséges az augmentatív és alternatív kommunikációs módszerek és eszközök biztosítása az alkotás folyamatában (PCS képek, kommunikátorok). Az egyes művészeti területek önmagukban is alternatív kommunikációs eszközként szolgálhatnak (nem csupán halmozottan fogyatékos tanulók esetében), ezért fontos felkutatni, hogy az egyes tanulóknál milyen művészeti tevékenység az, amelynek használata hatékonyan segíthet az önkifejezésben.

Az évfolyamokon átívelő tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés szolgálatában áll a művészeti tevékenység is, ezzel segítve az osztályokban folyó pedagógiai nevelő-oktató munkát. A világ megismeréséhez elengedhetetlen alapképességek tekintetében a tanulók társulói érzékelési, észlelési (látási, hallási, taktilis, olfaktorikus) problémáinak kezelése prioritás, amelyet a minden érzékszerv számára nyújtott intenzív és sokoldalú ingerkövetítéssel lehetséges elérni. A világban való eligazodást segíti elő a tantárgy téri és idői tájékozódási képességre kifejlesztett fejlesztő hatása. A tantárgy keretében a pedagógus hangsúlyt fektet a tehetség gondozásra, a tanulók ízlésének, kreativitásának fejlesztésére.

A KMN tantárgy keretei lehetőséget biztosítanak a közös és egyéni tevékenykedésre, ezzel a szociális képességek fejlődésére egyaránt. A közösségben és/vagy a közösségért végzett munka segíti a tanulókat az ön- és emberismeretük gazdagodásában, a felelősségérzet megélésében és az önkontroll gyakorlásában. Az érzelmek megfogalmazása, közlése, kifejezése a művészeti tevékenységekben tág teret nyer. Fejleszti ezzel a gyermekek belső tudatosságát, önmaguk és társaik viselkedésének, érzéseinek megértését, segíti empátiájuk fejlődését.

A komplex művészeti nevelés során a sikerélmények eléréséhez megfelelő mennyiségű és szakszerű segítségnyújtás szükséges. A tevékenységek végzése során a lehető legnagyobb önállóság kialakítására kell törekedni. Amennyiben a gyermek befogadói kompetenciájára lehet csak építeni, elsősorban közös tevékenykedéssel lehet segíteni az élményszerzést valamint az

alkotások létrejöttét. Az alkotás és véleményalkotás szabadságát tiszteletben kell tartani. A művészeti foglalkozások segíthetik az érzelmi hullámzások és konfliktusok kezelését. Esetenként a tevékenységtől való távolmaradás is elfogadható. A KMN megfelelő idő, tér, eszközök, alapanyagok, helyzetek biztosításával, interaktív foglalkozásokon, rugalmas témakezeléssel, aktív kommunikációval lehetőséget teremt az önkifejezéshez.

A művészeti nevelés legfontosabb céljai: a nyitottság, fogékonyság és igény megteremtése a művészet területei iránt; a személyiségfejlődés elősegítése; a befogadói kompetencia kialakulása; az általános műveltség bővülése; fejlődés az érzékelés, észlelés és gondolkodás területein; kreativitás, tevékenységtár, esztétikai kultúra, mozgás és kommunikáció fejlődése.

A KMN tantárgy során alkalmazott módszerek: a megbeszélés, elemzés, szemléltetés, magyarázat, utánzás, egyéni differenciálás, értékelés, beszélgetés a létrehozott alkotásokról, együtt alkotás, folyamatközi korrekció, tapasztalatgyűjtés.

KMN

1-2. és Felzárkóztató évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése.</p> <p>Gyermekdalok, körjátékok, évszakok dalainak, ünnepek dalainak közös és egyéni éneklése, tanulása, fokozatosan bővülő hangterjedelemben.</p> <p>Dalkezdés, dalzárás felismerése.</p> <p>Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására.</p> <p>Ritmushangszeres megszólaltatások, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása.</p> <p>Dalkísérek ritmushangszerekkel.</p> <p>A zenei változások követése mozgással.</p> <p>A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel.</p> <p>A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése.</p> <p>Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.ÉNEKLÉS Mondókák Gyermekdalok Óvodás dalok Dalok az állatokról Gyermekdalok,	Énekléshez szükséges motoros feltételek kialakítása (szájzárás, -nyitás) Hangadás (dúdolás, éneklés) Meglévő hangok, szótagok, szavak beépítése az éneklésbe	<i>Kommunikáció és logopédia:</i> A hangképzés, a beszédleghzés és a hangoztatás fejlesztése.

<p>körjátékok dramatikus elemekkel Ünnepek dalai Évszakok dalai</p>	<p>Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan) Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával, az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásban Énekhangjuk, éneklési kedvük fejlesztése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban A tanult dalok felismerése jellemző dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján Aktív, együttműködő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban</p>	<p>Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. <i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. <i>Mozgásnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások.</p>
<p>1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Környezettel való kapcsolatba kerülés hangkeltés céljából Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.</p>	<p>Önálló hangkeltés a környezet eszközeivel, hangszerekkel. Kísérletezés, tapasztalatszerzés Manipulációfejlesztés, szem- kéz, két kéz koordináció A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ritmus, dallam, szöveg. Lassú és gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Körjáték, ünnepek, évszakok. Ritmushangszer. Dalok kísérése. Zene és mozgás. Szín, hang.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása. Dallamok irányának, mozgásának érzékelése, követése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának a felismerése. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelmük irányultságának és intenzitásának a fejlődése. Összehasonlítás, azonosítás Auditív figyelem A hangzás különbségeinek megfigyelése Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások	Lokalizáció, felismerés, differenciálás Auditív érzékelés, észlelés Önállóan keltett hangok: mozgás és létrejövő hang közötti összefüggés felismerésének fejlődése A hallott hang és a hangforrás közötti összefüggés tudatosulása A hallott részletek megbeszélése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.	
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Zajok, zörejek, zenei hangok Kellemes és kellemetlen hangok Emberi hang: beszéd- és énekhangok Ismerkedés hangszerek hangjaival.	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a három évfolyamos ciklus végére</p>	<p>Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, tér, forma, szerkezet, plasztika és fény-, árnyék-, színhatásbeli kapcsolatok – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. A vonal</i> A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem.</p> <p><i>3.2. A pont</i> A pont értelmezése</p>	<p>A vizuális nyelv alapvető elemeinek megismerése, használata és megkülönböztetése Képi elemek komponált megjelenítése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok. Több-kevesebb</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás - álló,</p>

<p>A folt keletkezése. A folt változtathatósága.</p> <p>3.3. <i>A szín</i> Szín, színritmusok alapszínekkel.</p> <p>3.4. <i>Forma és nagyság</i> Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése.</p> <p>3.5. <i>Síkforma, térforma</i> Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.</p>		<p>fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> termékek; baleset- megelőzés.</p> <p><i>Matematika:</i> Alapformák, ismétlődések, csoportosítások</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Kifejezés, képzőművészet		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.</p>		
Ismeretek	<p>Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Alkotótevékenység</i> 4.1. <i>Hangulatok, élmények</i></p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> évszakok, természeti jelenségek, élőlények.</p>	

<p>Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonalt használata élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Szerepjáték, szituációs játék</p>	<p>megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek az évszakokról, természetéről. Kortárs költők gyermekversei</p>
<p><i>Befogadás – alkotás</i></p> <p>4.2. <i>Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.</p>	<p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természeti-, mesterséges formák, szabályszerűségek, látvány és megfigyelés, képkalkotás, színkeverés, optikai csalódások, ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámváz, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemósódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lány, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Vizuális kommunikáció		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajz és vegyestechnika, montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; természeti látvány vizuális értelmezése, átírása; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.</p>		
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 5.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalakítás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.</p>	<p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arc kifejezések értelmezése a valóságban és képen.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> biztonságos közlekedés, napszakok, napirend.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> életviteli- szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás)</p>	
<p><i>Alkotótevékenység</i> 5.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben Tárgyas napirend. Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Fotók.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Idő, tér, térbeli tájékozódás, tervezés, megvalósítás, eredmény, érték, értékrend, esztétika, szubjektív, objektív, vizuális ritmus, állókép, mozgókép, vizuális kommunikáció, látvány, vizuális üzenet, alkotó, befogadó, Fiú-lány, néni-bácsi, hajsza, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidámszomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Tárgy- és környezetkultúra		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyaitak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.</p>		
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 6.1. <i>Művészeti környezet</i> Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. 6.2. <i>Élettér – természeti és épített környezet</i> Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 6.3. <i>Tárgyak alkotása, díszítése</i> Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyaitak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló, Országház, Szent Korona).</p>	<p><i>Matematika:</i> sorozat, ritmus, viszonyítások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> Alakítás, formázás különböző anyagokkal (papírmásé, gyurma, agyag...)</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Mozgóképek, állókép, múzeum, szabadtéri múzeum, művészeti gyűjtemény, magaskultúra, népművészet, funkcionális tárgy, esztétikai tárgy, díszítőmotívum, kritika, szimbólum, magyar sajátosságok, jelképek, hagyomány, fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszív, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.</p>		

<p>A fejlesztés várt eredményei a három évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítése, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – családbábrázolás értelmezésére, – egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára, – térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, – tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, – utánzással egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti örömré. – képtárban való élményszerzésre és a látottakra való differenciált gondolatok, kritika alkotására – népművészeti (sajátos képességekhez mérten) megfogalmazására példákkal – a magyarság vizuális jelképeinek megfogalmazására példákkal
--	---

3–4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>Az 1–2. és Felzárkóztató osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök.</p> <p>A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje.</p> <p>A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése.</p> <p>Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása.</p> <p>Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.</p> <p>Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.</p> <p>Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján.</p> <p>Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.</p> <p>A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával.</p> <p>A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése.</p> <p>A zenei fantázia fejlesztése.</p> <p>A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése.</p> <p>Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése.</p> <p>Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás.</p> <p>Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése.</p> <p>Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1 ÉNEKLÉS</p> <p>Gyermekdalok, körjátékok</p> <p>Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről</p> <p>Párosító dalok</p> <p>Virágénekek</p> <p>Magyar népdalok</p> <p>Más népek dalai</p>	<p>Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban.</p> <p>Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő előadása.</p> <p>Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzésre és artikulációra.</p> <p>Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés.</p> <p>Szómagyarázat, szókincsismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs- és emlékezetfejlesztés.</p> <p>Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása.</p>

	<p>A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk.</p>
<p>1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban</p>	<p>Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmuszenekari megszólaltatásokban. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgások egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermejjátékok motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben.</p>
<p>1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Ismerkedés az ötvonalas kottával, Ulwila féle színeskottával.</p>	<p>Tájékozódás az Ulwila féle színeskottában.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgások egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermejjátékok motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Belső hallás.</p>
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>Az 1–2. és Felzárkóztató osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, hangzások Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére Történetek, érzések, élmények, hangulatok</p>	<p>Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Konszonáns és diszszonáns hangzások felismerése, megkülönböztetése. A hangzás keltette érzések megfogalmazása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának</p>

	<p>Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése. Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.</p>	<p>fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.</p>
<p>2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Hangszerek hangzása, zenei hangok Egyidejű hangzások Kórusok hangzása A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Részletek zenés mesékből, cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből</p>	<p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása. Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális nyelv és technikák		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete. A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége. Egyszerű alkotások létrehozása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanuló személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói-, alkotási folyamatban. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezése) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színekompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.		
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>3.1.A vonal A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa</p> <p>3.2.A folt Folt létrehozása különféle technikákkal. Foltképzés ceruzával.</p> <p>3.3.A szín Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színekompozíciók létrehozása adott formákból.</p> <p>3.4.Reprodukció, sokszorosítás Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása.</p> <p>3.5.Síkforma, térforma A vonal mint a síkforma körvonala. A folt mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Kompozíciók forgásformákból.</p>	<p>Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.</p>	<p><i>Matematika:</i> vonalfajták, növekvő és csökkenő sor, sík és térformák differenciálása</p> <p><i>Ének-zene:</i> érzelmi hatások és grafikus leképezésük; zenei és grafikai ritmus.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> termékek, levelek.</p>	

Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból babaház.		
Kulcsfogalmak / fogalmak	Árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet, kellemes, erőteljes, folthatár, elválaszt, összeköt, alapozófestés, alapszínek, átlátszó, rész-egész, gömb, henger, tér-sík, vizuális ritmus, mikro-, makrokörnyezet, képi környezeti hatások, ellenhatások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kifejezés, képzőművészet	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat. Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>Alkotótevékenység</i> 4.1. Hangulatok kifejezése Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben.</p> <p><i>Befogadás</i> 4.2. Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei <i>Befogadás – alkotás</i></p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polarítások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népművészeti és műalkotások a természetről.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> életviteli- szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás),</p>

<p>4.3. Saját élmények interpretációi</p> <p>Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.</p> <p>Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal.</p> <p>Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból.</p> <p>Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel.</p> <p>Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.</p>	<p>elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása.</p> <p>Esztétikai élmény átélése.</p>	<p>Tankönyha, ételkészítés</p> <p>Alakítás, formázás</p> <p>Textilmunkák (szövés, fonás, festés)</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Absztrakció, expresszió, vizuális elbeszélés, belső kép, külső kép, belső látás, látvány-érzet, értelem-érzelem, vizuális ellentétpárok, benyomások, intuíció, múzsa, víz, hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Vizuális kommunikáció</p>		<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása.</p> <p>Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége.</p> <p>Vizuális percepciós képesség, figyelem, emlékezet.</p> <p>Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.</p> <p>Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p> <p>Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p>Térlátás fejlesztése.</p> <p>Rekonstrukciós képesség fejlesztése.</p> <p>Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése, reklámok kritikus szemlélete.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Befogadó tevékenység</i></p> <p>5.1. Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”</p> <p>Képolvasás.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i></p> <p>Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép).</p>	<p><i>Matematika:</i> mértani testek.</p>	

<p>Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet). Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok.</p> <p><i>Befogadó-alkotó tevékenység</i> 5.2. Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció Tárgyak nézetei.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 5.3. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.</p>	<p><i>Befogadó-alkotó tevékenység:</i> Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet). Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl.: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok megértése. Plakátok értelmezése.</p>	<p><i>Munkatevékenység:</i> fogyasztói szokások, alakítás, formázás</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Környezettervezés (tudatos-akaratlan), modellezés, téralakítás, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Tárgy- és környezetkultúra</p>		<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű, használható tárgy készítése. Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása. Utánzással egyszerű formák készítése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaérzékelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 6.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai</p> <ul style="list-style-type: none"> – esztétikum – forma – funkció – anyag 	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral).</p>	<p><i>Matematika:</i> mértani testek.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> használati tárgyak készítése, alakítás,</p>	

<p>– szín, hangulat stb.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 6.2. <i>Tárgyak készítése</i> Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.</p>	<p>Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.</p>	<p>formázás, textilmunkák</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló képes:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti öröme.
--	---

5-6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje.</p> <p>Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.</p> <p>A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban.</p> <p>Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel.</p> <p>Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.</p> <p>Zenei ízlés fejlesztése.</p> <p>A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával.</p> <p>A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőképesség fejlesztése.</p> <p>A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között.</p> <p>Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése.</p> <p>Dalok közötti kapcsolatteremtés.</p> <p>Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.</p> <p>Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Koncentráció, figyelem fejlesztése.</p> <p>Érzelmi-akaratú beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése.</p> <p>Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Összefüggések felismerése, alkalmazása.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. ÉNEKLÉS</p> <p>Ünnepek dalai, jeles napok dalai.</p> <p>Magyar történelmi dallamok.</p> <p>Rokon népek dalai.</p> <p>Megzenésített versek.</p> <p>Régi stílusú magyar népdalok.</p> <p>Új stílusú magyar népdalok.</p> <p>Kánonok.</p> <p>Más népek dalai.</p>	<p>Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására.</p> <p>Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával.</p> <p>Örömteli és szorongásmentes éneklés.</p> <p>A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni énekléssel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak,</p>

	<p>Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, énekes játékok.</p> <p>Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban.</p> <p>A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján.</p> <p>Kedvenc dalok választása.</p> <p>Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.</p>	<p>magatartásformák, érzelmek.</p> <p>Szómagyarázat, szókincsismeret.</p> <p>Szókincs- és emlékezet-fejlesztés.</p> <p>A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása.</p> <p><i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Rendezés. Időtartam, időrend.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Magyarország történelme.</p> <p>Szokás, hagyomány, szabály, illem.</p>
<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG</p> <p>Énekes rögtönzések.</p> <p>Hangszeres rögtönzések.</p> <p>Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán.</p> <p>Ritmusjátékok, dalkíséreték szabad és kötött formákban.</p> <p>Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.</p> <p>Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban.</p> <p>A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.</p>	<p>Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban.</p> <p>Dalkíséreték létrehozása szabad és kötött formákban.</p> <p>Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése.</p> <p>Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban.</p> <p>A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Magyarország történelme.</p> <p>Szokás, hagyomány, szabály, illem.</p>
<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS</p>	<p>Ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról.</p> <p>Ritmusok felismerése és hangoztatása.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Rendszerek; élőlények, életközösségek.</p> <p>Éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <p>Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek.</p> <p>Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és</p>

		finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. (Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus.) Egész hang és szünet. (Hajlítás.)	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése.</p> <p>Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére.</p> <p>(A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.)</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p>	<p>Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.</p> <p>Konzonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése.</p> <p>(Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.)</p> <p>Dalok felismerése zenei részlet alapján.</p> <p>Dallamsorok összehasonlítás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás.</p> <p>Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai.</p> <p>Különböző stílusok felismerése.</p> <p>Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén.</p>
<p>2.2. ZENEHALLGATÁS</p> <p>Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel.</p> <p>Különböző műzenei formák és műfajok megismerése.</p> <p>Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása.</p> <p>A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.</p> <p>Történelmi zenék hallgatása.</p> <p>A rokon népek zenéje, hangszerei.</p> <p>Más népek hangszeres zenéje.</p> <p>Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.</p>	<p>Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>A zenehallgatás tanult szabályainak betartása.</p> <p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel.</p> <p>Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.</p> <p>Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése.</p> <p>Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése.</p> <p>A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával.</p> <p>A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése.</p> <p>A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történelmi hangszerek hangjának hallgatása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése.</p> <p>Figyelemfejlesztés.</p> <p>Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Rendezés.</p>

	A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. (Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma.) Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. (Részvétel a tanult népdalok elemzésében.) Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal. Az előző évfolyamokon kialakított alkotói készségek, képességek, pozitív attitűdök, alapvető jártasság a vizuális kommunikáció eszköztárában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása.	

	<p>A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.</p> <p>A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.</p> <p>Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 3.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák.</p> <p>3.2. Alkotás modell/minta alapján Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző.</p> <p>ALKOTÁS 3.3. Szabad alkotások síkban és térben Tárgyak ábrázolása síkban. Különbéféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból.</p>	<p><i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére.</p> <p><i>Befogadás</i> Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.</p>	<p><i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> Textilfestés, üvegfestés, tűzzománc, alakítás, formázás (lenyomatok, karcolatok készítése)</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kifejezés, képzőművészet		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.		
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>BEFOGADÁS 4.1. <i>Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben</i> Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (pl.: Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte).</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.2. <i>Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.</p>	<p><i>Alkotás</i> Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszköztárával. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványos alkotási modell után.</p> <p><i>Befogadás</i> Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszköztárával. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék világa, gyermekversek.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i></p> <p>Textilmunkák (nemezelés, textilfestés) alakítás, formázás (különböző anyagokból, dombormű)</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Vizuális kommunikáció		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	<p>Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztüli kifejezésére.</p> <p>Egyszerű jelenetábrák megértése.</p> <p>Egyszerű piktogram készítése.</p> <p>Plakátok, reklámok értelmezése.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.</p> <p>Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p> <p>Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p>Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.</p>		
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS <i>5.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i></p> <p>Látványszerű ábrázolás modell után.</p> <p>Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével.</p> <p>BEFOGADÁS <i>5.2. Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i></p> <p>Alaprajz, metszet, térképrajz.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetsete.</p>	<p><i>Alkotás</i></p> <p>Emberalak rajzolása, festése.</p> <p>Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok).</p> <p>Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger).</p> <p>Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel.</p> <p>Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diófpapír, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera.</p> <p>Tusrajz virágcsendeletről.</p> <p><i>Befogadás</i></p> <p>Formák adott szempontú megfigyelése.</p> <p>Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika).</p> <p>„Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése.</p> <p>Térképrajz értelmezése.</p> <p>Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre.</p>	<p><i>Matematika:</i> síkidomok és testek,</p> <p><i>Földrajz:</i> térkép-értelmezési ismeretek.</p>	

	<p><i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetzetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetzet, hosszmetzet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy-és környezetkultúra	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítesési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalató folyamat algoritmizálása. A tárgyalató folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.1. <i>Munkavázlat:</i> A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Diszítés.</p> <p>ALKOTÁS 4.2. <i>Tárgyak értelmezése és készítése</i></p>	<p><i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban.</p> <p><i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalatásban.</p> <p><i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> alakítás, formázás anyagok megmunkálása (Kerámia tárgy, ruházati kiegészítők textilből, fonás, szövés. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése a</p>

Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.	szempontjainak tudatos figyelembevételével. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	munkatevékenység részeként)
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség, újrahasznosítás, tervezés, kivitelezés	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékekkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlagszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.
---	--

7-8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincs bővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.	

	<p>A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőképesség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.</p>	<p>Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsoport összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek.</p> <p><i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés.</p>
<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések.</p>	<p>Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás.</p>

<p>Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.</p>	<p>Dalkíséretetek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Zenei kérdés-válasz. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények ábrázolása, kifejezése mozgásos formákban.</p>	<p>Absztrahálás, konkretizálás. Analogiás gondolkodás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természetismeret:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Mozgásnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása.</p>
<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása.</p>	<p>Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Dallamok, dalrészletek éneklése. A tanult ritmikai és dallami ismeretek gyakorlása, rendszerezése, összefoglalása</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természetismeret:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Mozgásnevelés:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Ritmusdominó, ritmuskártya. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézzelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása.
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. Különböző műzenei formák és műfajok. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése.	<i>Matematika:</i> Az érzékelés

<p>A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék. Népies műdalok. Más népek népzeneje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.</p>	<p>A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése.</p>	<p>pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés.</p>
---	--	--

	Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzések játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS <i>3.1 A művészi kifejezés eszközei</i></p> <p>Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei.</p> <p>BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>3.2. Térhatások, téri elemek</i></p> <p>Görbe felületek és forgásformák.</p> <p>ALKOTÁS <i>3.3. Mozgás- és térábrázolás elemei</i></p> <p>Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.</p>	<p><i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fényvel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése.</p> <p><i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.</p> <p><i>Alkotás</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.</p>	<p><i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> Alakítás, formázás (makettkészítés természetes anyagokból) Tankert</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kifejezés, képzőművészet	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése.	

	Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS <i>4.1. Illusztráció</i></p> <p>Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása.</p> <p>BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>4.2. Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i></p> <p>Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene.</p> <p>BEFOGADÁS <i>2.3. Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i></p> <p>Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.</p>	<p><i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. <i>Munkatevékenység:</i> életviteli- szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás) <i>Mozgásnevelés:</i> Ritmizálás, belső és külső zenei ritmus, követése, szünet-absztrakciók.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, önarckép, portré, belső tér, tájkép, Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, műfajok, hangszeres zene, szimfónia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestéssel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>BEFOGADÁS 3.1. <i>Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés.</p> <p>ALKOTÁS 3.2. <i>Kísérlet a látvány ábrázolására</i> Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok.</p> <p>3.3. <i>Álló- és mozgóképi szimbólumok</i> Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók. Plakátok.</p>	<p><i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képpalkotási lehetőségek ismerete.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés.</p> <p><i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarító ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Szent István, államalapítás.</p> <p><i>Matematika:</i> mértani testek.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> életviteli- szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás) Alakítás, formázás Textilmunkák (festés, egyszerű korhű ruhák, kiegészítők, eszközök)</p>	

	<p>marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon.</p> <p>Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Tárgy- és környezetkultúra	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS <i>6.1. Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: Kortárs design és formatervezés tanulmányozása. A környezetkultúra tárgyalkotó világának megismerése.</p> <p><i>6.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval</i> Egy vágyott tárgyról rajz készítése.</p> <p>BÉFOGADÁS <i>6.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma</i> Épületek elemzése funkció és forma szempontjából.</p>	<p><i>Alkotás</i> A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Egyszerű tárgyak áttevezése és kivitelezése Papírmakettek készítése montázs, installációs technikákkal. Egyszerű tér áttevezések</p> <p><i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját életterületi lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok.</p> <p><i>Földrajz:</i> települések.</p> <p><i>Munkatevékenység:</i> Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával Szöveg manuálisan, kerettel Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival</p>

<p>Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása.</p> <p>BÉFOGADÁS-ALKOTÁS 6.4. <i>Zenei élmények vizuális megjelenítése</i> Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.</p>	<p>pl.: Szentendrei skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falú, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.</p>	<p>Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Mozgóképkultúra és médiaismeret	Órakeret 5 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mediaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.</p>	

Ismeretek	Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>7.1. <i>Elemi elméleti ismeretek a média világáról</i></p>	<p>Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók,</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> megfilmesített</p>

<p>A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj.</p> <p>7.2. <i>A média társadalmi szerepe</i> Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor.</p> <p>7.3. <i>Nyomtatott médium:</i> Újság, képregény, fotóregény.</p> <p>7.4. <i>Az internet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. <p>7.5. <i>Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján</i></p>	<p>megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.</p>	<p>alkotások. Kortárs versek, vers és illusztráció.</p> <p><i>Informatika-gépirás:</i> általános ismeretek, (jelek, szimbólumok, absztrakciók értelmezése) média</p>
---	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, animáció, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfigyelésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.
---	--